

Reactie internetconsultatie Wet Toezicht Informeel Onderwijs

6 januari 2025

Het wetsvoorstel Toezicht Informeel Onderwijs regelt toezicht op informeel onderwijs aan kinderen en jongeren van 4 tot 17 jaar, waarbij de Inspectie op het Onderwijs kan optreden wanneer informeel onderwijs aanzet tot haat, geweld of discriminatie. Scouting Nederland en ander georganiseerd vrijwillig jeugdwerk heeft zorgen over de uitvoerbaarheid en proportionaliteit van dit wetsvoorstel.¹

Scouting Nederland is de grootste jeugd- en jongerenorganisatie van Nederland met meer dan 115.000 leden en zijn onderdeel van een wereldwijde organisatie met 55 miljoen leden. We bieden onze (jeugd-)leden een veilige en leerzame speelomgeving, ongeacht culturele achtergrond, afkomst, gender, geloof, beperking of politieke overtuiging. Onze leden maken niet alleen vrienden voor het leven, maar groeien in hun persoonlijke ontwikkeling. Bij Scouting is iedereen welkom en we vinden het belangrijk dat alle leden bij Scouting zichzelf kunnen zijn. Daarom zijn we een diverse, inclusieve vereniging. Er is binnen Scouting Nederland en het georganiseerde vrijwillig jeugdwerk in Nederland absoluut geen plek voor (het aanzetten tot) geweld, discriminatie of haat.

De afgelopen jaren zijn er veel stappen gezet binnen Scouting Nederland en andere jeugdorganisaties om ongewenst gedrag te voorkomen en er zijn diverse instrumenten voorhanden voor het geval het toch fout gaat. Zo is het overleggen van een VOG verplicht voor alle vrijwilligers van Scouting.² De vereniging heeft een gedragscode en bij vermoedens van of meldingen over grensoverschrijdend gedrag treedt het protocol grensoverschrijdend gedrag in werking, dat lokale bestuurders handvaten geeft om op te treden. Zij worden daarin ondersteund door de landelijke organisatie.³ Scouting Nederland heeft mogelijkheden om maatregelen te treffen tegen leden (vrijwilligers) en aangesloten organisaties als er overtredingen plaatsvinden. Daarnaast is de kracht van het vrijwillig jeugdwerk ook het zelfcorrigerend vermogen. Jongeren mogen leren, maar worden ook coachend gecorrigeerd als grenzen overschreden worden. Juist deze ruimte binnen het vrijwilligerswerk zorgt ervoor dat kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen.

Wij zijn er stellig van overtuigd dat onze pedagogische visie en deze zelfregulering de beste methode is om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en aan te pakken. Deze taak neerleggen bij de Inspectie op het Onderwijs, is om meerdere redenen onverstandig.

Ten eerste heeft Inspectie zelf al aangegeven het toezicht onuitvoerbaar, rechtstatelijk kwetsbaar en niet effectief te achten.⁴ De Inspectie heeft daarnaast niet de juiste expertise in huis om te opereren binnen het informele onderwijs. Een dynamiek binnen een vereniging met vrijwilligers is niet te vergelijken met de dynamiek binnen een school.

¹ Deze reactie is gebaseerd op de internetconsultatieversie van het wetsvoorstel van 12 november 2024.

² De ambtsvoorganger van staatssecretaris Paul merkte eerder – terecht – op dat onwenselijk is dat er binnen het informele onderwijs geen VOG-plicht is. Zie Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 653, p. 19.

³ Protocol grensoverschrijdend gedrag Scouting Nederland, april 2022.

⁴ 'Visie van de Inspectie van het Onderwijs op wetsvoorstel Toezicht op Informeel Onderwijs', 26 november 2024.

Dit is juist een dynamiek waar verenigingsbestuurders bekend mee zijn. Een onderzoek van de Inspectie zal hierom in het geval van het vermoeden van het aanzetten tot haat, geweld of discriminatie minder effectief zijn dan ingrijpen door verenigingen zelf, die veel sneller kunnen reageren. Scoutingverenigingen zijn onderdeel van de samenleving. Meldingen zullen vaak niet leiden tot optreden, maar zijn wel aanleiding tot het doen van onderzoek. Dit leidt tot grote onrust binnen een vereniging en in de gemeenschap, het dorp of het stadsdeel. Lokale vrijwillige bestuurders moeten hiermee omgaan, zonder ondersteuning door de inspectie.

De dreiging van onderzoek na een melding, de gevolgen die leiden tot onrust en de zorg dat externen ook meldingen kunnen doen met een totaal ander aanleiding, die wel kunnen leiden tot onderzoek, zorgen voor een groeiende ervaren regeldruk, zonder een effectief middel te zijn in de strijd tegen haat, geweld of discriminatie. Het kabinet heeft recent juist nog de ambitie uitgesproken om 'de ervaren regeldruk voor vrijwilligersorganisaties [...] te verminderen' omdat '[nieuwe] wettelijke verplichtingen kunnen [...] leiden tot meer ervaren regeldruk'.⁵ Dit wetsvoorstel staat haaks op deze ambitie.

Als het wetsvoorstel aangenomen zou worden, is het niet ondenkbaar dat de Inspectie wil samenwerken met Scouting Nederland en andere organisaties binnen het vrijwillig jeugdwerk in het geval van meldingen. Ook dit legt extra druk op onze vrijwilligersorganisatie, terwijl de toegevoegde waarde van deze extra speler miniem is.

Scouting Nederland en andere vrijwillig jeugdwerkorganisaties achten dit wetsvoorstel daarnaast disproportioneel. De aanleiding van dit wetsvoorstel is de zorg om 'anti-integratief, antidemocratisch of antirechtstatelijk informeel onderwijs'.⁶ Het ruime toepassingsbereik van de wet wordt verdedigd uit angst voor omzeiling van de wet door 'degenen die kwaad in de zin hebben'.⁷ Hierdoor worden nu ook juist organisaties onder inspectietoezicht geplaatst die via zelfregulering al veel doen, terwijl er geen signalen zijn dat er binnen deze organisaties structurele problemen bestaan. e Inspectie zelf vermoed dat er bij dit inspectietoezicht vergaande opsporingsmiddelen – zoals afluisteren – benodigd zijn en dit vergroot de disproportionaliteit van het wetsvoorstel.⁸ Temeer daar de effectiviteit van dit wetsvoorstel tegenover 'degenen die kwaad in de zin hebben' ook twijfelachtig is.

Als er daadwerkelijk sprake is van haat, geweld of discriminatie, dan zijn de interne regels van Scouting Nederland en andere jeugdwerkorganisaties, eventueel in combinatie met het strafrecht, genoeg waarborgen voor een veilig Scoutingspel en een veilige omgeving voor onze leden. Om de veiligheid binnen het informeel leren sectorbreed verder te vergroten, zouden het investeren in kwaliteit van informeel leren en het samen met de sector definiëren van minimale kwaliteitseisen (zoals het verplicht stellen van een VOG) effectieve middelen zijn. In de eerdere kamerbrief wordt hier ook nader op ingegaan.⁹

Mede namens YMCA Nederland en JongNL Limburg,

Fedde Boersma
Directeur Scouting Nederland

⁵ Kamerstukken II, 2024/25, 29515, nr. 494, p. 1-2.

⁶ Memorie van Toelichting, p. 11.

⁷ Memorie van Toelichting, p. 16.

⁸ 'Visie van de Inspectie van het Onderwijs op wetsvoorstel Toezicht op Informeel Onderwijs', 26 november 2024.

⁹ Zoals aangegeven in Kamerstukken II, 2022/23, 2614, nr. 169, p. 3-4.